



**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum vita conuenienter diuidatur per actiuam &
contemplatiuam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

rentiam inter sapientiam & scientiam. Secundò inter sapientiam & intellectum ostensa differentia, tunc sequitur illa pars in qua determinat dubia. Et primò circa scientiam. Secundò circa sapientiam ibi, illud quoque sciendum. Hac est diuisio, &c.

2 IN speciali sic procedit. Et primò ostendit differentiam inter sapientiam & scientiam, quia sapientia est rerum diuinarum & humanarum cognitio, scientia verò cognitio humanarum rerum, & secundò Aug. sapientia de diuinis & humanis est, scientia autè de humanis tantum loquendo de sapientia non secundò Philosophos, sed secundò Apost. 1. Cor. 12. vbi dicitur quod alii datur sapientia sermo, alii sermo scientia, &c. Nec scientia est de omnibus rebus humanis, sed de humanis per quae fides adiuuatur aliquo modo. Itè secunda differentia est secundò Aug. quod sapientia est de his quae ad diuinum cultum & dilectionem pertinent, scientia verò de his quae pertinent ad auersionem quae est in medio nationis prauae & peruersae. Item alia ponitur differentia secundum Aug. Sapientia pertinet ad Dei contemplationem, scientia verò ad actionem, sapientia est de diuinis, scientia de humanis, & ideo de Christo habemus scientiam & sapientiam, quia Deus est & homo. Consequenter ponitur differentiam inter sapientiam & intellectum, dicens quòd sapientia est proprie de aeternis, intellectus de Deo & rebus inuisibilibus creatis indifferenter. Item intellectus consistit in sola creatoris & creaturam inuisibilem cognitione, sapientia verò in creatoris cognitione & delectatione. Ex his patet differentia inter illa tria, quia scientia valet ad bonam conuersationem & temporalium rerum administrationem, intellectus valet ad creatoris & creaturarum inuisibilem cognitionem: sapientia verò ad Dei cognitionem & Dei dilectionem. Denique quia alii quis posset credere quòd intellectus & scientia de quibus hic comunicarentur homini, & quòd naturalia essent dicit quòd non, sed à Deo intunduntur animabus sanctis, per quae etiam in illis intellectus & mens reformantur. Vltimò dicit quòd sapientia ista non est Deus, sed donum eius, quia à Deo infunditur homini, vt sit particeps summae sapientiae. Vnde sicut dicitur iustitia quae Deus est, vel quae Deus dat homini, cum ipsum iustificat, sic & sapientia Dei dicitur, vel quia Deus est, vel quam dat Deus homini, vt sit sapiens. Et in hoc terminatur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum diuisio vitae per actiuam & contemplatiuam sit sufficiens.

Tho. 2. 2. q. 179.

Q Via donorum de quibus in hac dist. agitur, quaedam perficiunt hominè in vita actiua, quaedam verò in vita contemplatiua, ideo consuevit hic quaeri de vtraque vita. Primò quaeritur de diuisione vitae in actiuam & contemplatiuam, vtrum sit bona. Et secundò quaeritur de comparatione vnus ad alteram. Ad primum sic proceditur. Et primò videtur quod illa diuisio non sit bona, quia prius non conuenienter diuiditur per differentias posterioris, nec magis commune per differentias minus communis, sed actiuam & contemplatiuam seu speculatiuam & practicum sunt differentiae pertinentes ad intellectum & intelligere, vt patet ex tertio de anima: viuere autem est prius & communius quam intelligere, ergo vita seu viuere non conuenienter diuiditur in actiuam & contemplatiuam.

2 Item Philosophus 1. Ethic. dicit quod tres sunt vitae maxime excellentes, scilicet voluptuosa, ciuilis, quae videtur esse eadem cum actiua & contemplatiua: inconueniens est ergo diuisio illa, quae omittit primum membrum.

3 Item Aug. de ciu. dei. 19. ponit tertium membrum quod est compositum ex ambobus, & sic est idem quod prius.

4 IN contrarium arguitur, per illud quod dicit Greg. super Ezech. qui dicit, duae sunt vitae in quibus nos omnipotens Deus per sanctum eloquium erudit, actiua, scilicet & contemplatiua, & Beda dicit in Homel. de assumptione beatae virginis, quòd duae sorores, scilicet Martha & Maria, significant duas vitas quibus in praesenti exercetur sancta ecclesia, Martha quidem actiuam, Maria verò contemplatiuam significat.

5 RESPONSIO. Circa quaestionem istam videnda sunt duo. Primum est qualiter & qua ratione diuisio

dicitur in actiuam & contemplatiuam. Secundum est an illa diuisio sit sufficiens.

6 QVANTVM ad primum sciendum est quod vita abfolute sumpta non diuiditur per actiuam & contemplatiuam, sed solum vita humana, nec omnis illa, sed solum virtuosam. Ad cuius euidentiam sciendum est quod licet non viuencia distinguatur à viuenticibus motu & cognitione: perfectius tamen & magis proprie distinguuntur ab eis per cognitionem quam per motum. Cognitio autem est duplex in genere, scilicet sensitua & intellectua, & secundò vtramque dicuntur aliqua viuere, vnumquodque tamen magis proprie secundò cognitionem quae est in eo suprema. Bruta quidem secundò cognitionem sensitua: homines verò secundum intellectiuam: vita enim voluptuosa, quae est secundum partem sensitiuam, quae non est propria homini, sed communis pecoribus, non est proprie vita humana, sed bestialis, vnde dicitur vita pecudum. 1. Ethic. Sola ergo vita, quae est secundum partem intellectuam, quae est suprema in homine dicitur vita humana. Et quia intellectus diuiditur in speculatiuam & practicum non sicut in distinctas potentias, sed sicut in distincta officia per distinctos actus & distincta objecta: ideo vita humana distinguitur in speculatiuam & practicum seu actiuam per hunc modum. Vita enim vniuersalius hominis dicitur consistere in eo, in quo maxime delectatur, & cui maxime intendit, & in illo maxime vult conuiuere quisque amico, vt dicitur. 9. Ethic. Et quia quidam maxime intendunt contemplationi veritatis, quae proprie pertinet ad intellectum speculatiuum, & in hoc maxime delectantur. Alii verò maxime intendunt passionibus moderandis, & actionibus regulandis: ideo primi dicuntur viuere secundum vitam contemplatiuam, alii verò secundum actiuam: vita ergo contemplatiua consistit essentialiter in contemplatione veritatis, quae pertinet ad intellectum, sed accidentaliter, & consequenter includit actum voluntatis. Intentio enim voluntatis mouet ad exercendam talem operationem, scilicet contemplationem, & hoc multipliciter, quandoque quidem propter amorem solius cognitionis: haec fuit vita contemplatiua Philosophorum, quandoque verò propter amorem non solum cognitionis, sed magis rei cognitae: & haec est vel esse debet vita contemplatiua theologorum, ad quam mouet charitas Dei, in quantum aliquis ex dilectione Dei inardescit in eius pulchritudinem contemplandam. Et quia vnusquisque delectatur, quando adeptus est illud quod amat: ideo talis contemplatio terminatur ad delectationem, & sic contemplatio ex amore incipit & ad delectationem terminatur: & sic patet primum.

7 QVANTVM ad secundum sciendum est quod viuere siue accipitur pro esse viuenticum, siue pro operatione vitae semper est in viuente: propter quod vita tam contemplatiua quam actiua attenditur secundum ea quae bene disponunt hominem in seipso, & hoc satis notum est de vita contemplatiua. De actiua etiam quatenus intendit passionibus moderandis idem est: quatenus autem intendit actionibus regulandis non est ita manifestum, quia quaedam actiones sunt ad alterum, vt actiones iustitiae quae est ad alterum. Sed istud non obstat, quia licet iustitia particulariter bene disponat hominem de his quae sunt ad alterum, non tamen bene disponit alterum, nec ad hoc ordinatur. Sed solum ordinatur ad bene disponendum illum in quo est: iustus enim bene viuunt, & iusti in operationibus quae sunt ad alterum, etiam male & iniuste viuunt. Patet ergo quòd vita tam actiua quam contemplatiua attenditur secundum ea quae bene disponunt hominem in seipso, nec ordinantur ad bene disponendum alterum: & haec fuit contemplatiua Mariae, & actiua Marthae. Si ergo aliquis intendat bene disponere alterum, seu alios in passionibus moderandis, & operationibus regulandis, vel contemplatione in animo alterius aedificandi, hoc non pertinet ad vitam contemplatiuam, vel actiuam, prout sunt superiores distinctae, quia per hoc non viuunt in seipso, sed intendit alios viuificare seu facere viuentes secundum vitam virtuosam actiuam vel contemplatiuam. Si tamen vocetur vita, vel status, vel modus viuendi, sicut & verè vocatur pro eo quòd ordinantur ad regendum vel docendum alios virtuosos viuere, sic facit tertium membrum cum supradictis. Et si vocetur aliquo praedictorum nomine

Tho. 2. 2. q. 180. art. 1.

minum magis debet dici actiua quam contemplatiua, sed hoc est æquiuocè cum vita actiua prius exposita, quia illa ordinatur, ut homo in seipso bonus fiat, hæc autem ordinatur ad hoc ut homo in seipso factus bonus bonitatem in alios diffundat verbo pariter & exemplo.

3 Ad Primum arguitur, patet responso quod per actiuam & contemplatiuam non diuiditur vita absolute, sed solum vita humana virtuosa, per quam aliquis in seipso bene disponitur.

9 Per idem patet ad secundum, quia vita voluptuosa non est etiam virtuosa, & ideo non cadit sub prædicta diuisione.

10 Ad tertium dicendum quod beatus Augustinus forte intendit ponere tertium modum viuendi, prout ex posuimus, qui pertinet ad rectores & pastores aliorum qui debent non solum in seipsis esse perfecti in vita actiua & contemplatiua, sed debent etiam alios perficere.

11 A V C Toritates autem Bedæ & Gregorius loquuntur de vita actiua & contemplatiua, per quas homo perfectur in seipso solum.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vita actiua vita fit contemplatiua melior, an contra.

Thom. 2. 2. q. 182.

Dicendum quæritur de comparatione vite actiue ad contemplatiuam, circa quod duo quærentur. Primum est, quæ sit nobilior, seu melior. Secundum est, quæ sit maioris meriti, videlicet an actiua an contemplatiua. Ad primum sic proceditur, & arguitur quod actiua sit nobilior & perfectior quæ contemplatiua, quia bonum gentis diuinius est quæ bonum vnus hominis, sed vita contemplatiua est bonum vnus hominis, vita autem actiua est bonum gentis: ergo vita actiua est melior quam contemplatiua.

2 Item nihil est diuinius quam dei cooperatorem fieri (ut dicit Dionysius 3. ca. coelestis Hierarchie.) Sed homo efficitur cooperatorem dei per exercitium vite actiue, per quod studet homines in deum reducere, ergo illud est diuinitisimum & nobilissimum.

3 Item maius bonum non est dimittendum propter minus, sed e conuerso. Sed vita contemplatiua dimittitur propter actiuam, ut patet de religiosis, quum transferuntur ad statum prælationis, ergo vita contemplatiua non est melior actiua, sed e conuerso.

4 **IN CONTRARIUM** est, quod dicitur Luc. 10. Maria optimam partem elegit. Elegit autem contemplatiuam sicut Martha actiuam, ergo contemplatiua est melior quam actiua.

5 **RESPONSIO.** Vita actiua potest dupliciter accipi (ut patet ex dictis in præcedente quaestione.) Vno modo dicitur vita actiua per quam homo intrat in passionibus moderandis in seipso, & actibus regulandis. Alio modo dicitur vita illa per quam homo existens in seipso bonus nititur diffundere bonitatem in alios. Si ergo comparetur vita actiua primo modo dicta ad vitam contemplatiuam, aut comparatur secundum suum totum ambitum, aut solum prout homini conueniunt, sic comparatur secundum suum totum ambitum, sic clarum est quod vita contemplatiua est perfectior & nobilior quæ actiua vita. Quia vita secundum quam Deus & angeli beati viuunt est contemplatiua, & constat quod illa est nobilior & perfectior quæ quæcumque vita actiua, per quam homo studet esse bonus in seipso moderando passiones, & regulando actiones, ergo &c. Si autem hæc duæ vite comparantur inter se prout soli homini conueniunt, adhuc potest esse dupliciter. Vno modo accipiendo hominem prout est, secundum quemlibet statum, videlicet vitæ & patriæ: & sic adhuc clarum est quod vita contemplatiua nobilior est & perfectior quæ vita actiua. Quia vita patriæ est solum contemplatiua secundum illud quod dicit beatus Augustinus de Ciuitate dei, aduocabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus, ecce quid erit in fine sine fine: vita autem actiua non est nisi in præsentibus: & constat quod vita patriæ beata perfectior est & nobilior quæ vita præsentis cum ista ordinetur ad illam sicut ad finem. In illa etiam ponitur summa beatitudo nostra consistere, quare &c.

6 Si autem comparetur solum secundum quod conueniunt homini in statu præsentis vite mortalis, adhuc po-

teat hoc esse dupliciter, quæ vel potest attendi talis comparatio secundum Philosophos qui ignorauerunt futuram vitam, aut secundum fideles Theologos, si primo modo sic dicendum est quod vita contemplatiua est nobilior & perfectior quæ vita actiua. Vita tamē actiua est magis necessaria. Quod patet, quia illa operatio est nobilior & perfectior, quæ est circa nobilior obiectum, & certiori modo, ut patet ex principio libri de Anima. Sed operatio intellectus speculari, in qua consistit vita contemplatiua, est circa nobilior obiectum, & nobiliori modo quæ operatio intellectus practici, in qua consistit vita actiua. Nam obiecta operationis speculari intellectus sunt Deus & substantiæ separatae, & res aliæ naturales, obiecta verò intellectus practici sunt passiones & operationes humane, quæ non sunt tantæ nobilitatis, nec tantæ habent certitudinem, inō maximam varietatem & incertitudinē. Unde in eis fatuum est ponere certitudinē demonstratiuam, sed sufficiunt persuasiones probabiles, ut patet ex 1. Ethic. & aliis pluribus locis: ergo vita contemplatiua est nobilior & perfectior quæ vita actiua. Verumtamen actiua est magis necessaria & magis debita, quia homo naturaliter est animal ciuile, ut dicitur 1. Poli. Et ideo magis est necessarium & debitum quod homo bene se habeat secundum vitam ciuilem seu actiuam quam secundum vitam contemplatiuam, propter quod peior est vitiosus in moribus existens magnus Philosophus, quæ virtuosus in moribus ignarus, vel errans in contemplatione philosophiæ.

7 Loquendo autem secundum theologos adhuc vita contemplatiua est nobilior quæ actiua, non solum propter rationem quæ prius est adducta, sed etiam quia vita contemplatiua est quedam prælibatio seu pregratio vite future beatæ: vita tamen actiua est magis necessaria, supposita tamē fide, quia agibilia passim occurrunt homini, in quibus oportet eum virtuose agere, & mandata diuina seruare. Alioquin deuiat à statu salutis æternæ, ad quam tota vita præfens siue practica, siue speculatiua ordinatur: siue contemplatione autem, aut cum modica contemplatione acquiritur salus, sufficit enim Christiano ad salutem obseruatio mandatorum cum credulitate eorum quæ per fidem nobis tradita sunt.

8 Si autem loquamur de vita actiua, quæ non consistit solum in moderando proprias passiones, & regulando actiones proprias. Sed consistit in hoc, quod homo bonus in seipso existens secundum vitam tam dictam nititur bonitatem in alios diffundere, sicut exigit status prælatorum & rectorum. Sic dicendum est quod talis vita actiua est nobilior & perfectior quam quæcumque contemplatiua huius vite. Quod patet tripliciter. Primo, quia illa vita est perfectior & nobilior quæ nobilior ordinatur ad perfectionem. Sed vita actiua prædicto modo accepta nobilior ordinatur ad perfectionem quam vita contemplatiua, ergo est nobilior & perfectior. Minor probatur, quia ad effectum nobilior ordinatur agens quæ patiens, tam secundum Philosophos quæ secundum sanctos, sed ad perfectionem ordinatur talis vita actiua per modum agētis & influētis, omnis autem alia vita ordinatur ad perfectionem per modum patētis & in se recipientis, ergo talis vita actiua est simpliciter perfectior & nobilior quam quæcumque alia. Secundo sic, illa vita est perfectior quæ supponit personam magis perfectam. Sed vita actiua prædicto modo accepta supponit personam magis perfectam quæ quæcumque alia vita, ergo est perfectior & nobilior. Minor probatur, quia talis vita actiua præsupponit quantum est ex conditione sua personam perfectam in vita contemplatiua & actiua singulari, ut dicit Gregorius in Pastor. quod rector debet esse actione præcipuus & præ cunctis contemplatione suspensus.

Nulla autem alia vita supponit sic perfectam personam, ergo talis vita actiua est perfectior & nobilior quam vita contemplatiua. Tertio sic, status doctorum est perfectior & nobilior quæ status discipulorum, secundum illud Luc. 6. Non est discipulus supra magistrum: ubi minus dicit & plus significat, quasi diceret discipulus debet esse sub magistro, sicut imperfectus sub perfecto. Sed vita actiua qualis dicta est, est vita doctorum & regentium alios, vita autem alterum est vita discipulorum, siue sint contemplatiui siue actiui, ergo talis vita actiua est nobilior & perfectior quam vita contemplatiua vel actiua singularis.